
Vlaamse onderwijsindicatoren in internationaal perspectief in 2000

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement Onderwijs, afdeling begroting en gegevensbeheer (2000). Vlaamse onderwijsindicatoren in internationaal perspectief – editie 2000. Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement Onderwijs.

Het departement Onderwijs van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap publiceerde in het voorjaar van 2001 'Vlaamse onderwijsindicatoren in internationaal perspectief – editie 2000'. Iedere indicator wordt met bepaalde strategische en operationele doelstellingen uit de beleidsnota Onderwijs en Vorming 2000-2004 verbonden. Op die manier 'monitort' het departement Onderwijs mee de kwaliteit van het Vlaams onderwijs. In de komende jaren zal het departement Onderwijs de evolutie van het Vlaams onderwijssysteem continu volgen aan de hand van onderwijsindicatoren.

Conceptueel kader en doelgroep

Opdat indicatoren deze functie goed zouden kunnen vervullen, dienen ze in een systeem van indicatoren te worden ondergebracht. Sinds de Vlaamse onderwijsindicatorenpublicatie van 1998 gebruikt het departement Onderwijs het CIPO-model als 'framework' voor de onderwijsindicatoren. CIPO staat voor 'Context-Input-Proces-Output' en is een vrijwel algemeen voorkomend schema in het kwaliteitszorgdenken binnen het onderwijs en binnen het pedagogisch-didactisch denken in het algemeen.

Voorals universitaire onderzoeksinstellingen, onderwijsinspectie, internationale instellingen en het overheidsmanagement – kortom: mensen wiens taak zich situeert op het macroniveau van het onderwijssysteem – vormen de *doelgroep* van de publicatie. Ook voor andere belangstellenden en

-hebbenden in het onderwijs en daarbuiten is deze publicatie evenwel een interessante bron van informatie.

Belangrijkste conclusies inzake levenslang leren

Hieronder focussen we op een *zes-tal indicatoren* die te maken hebben met *levenslang leren*. Levenslang leren is immers één van de beleidsprioriteiten van de Vlaamse

regering gedurende de volgende jaren. Ook in internationale beleidscontext kan men niet meer om het thema heen. Het is één van de prioriteiten in de 'Employment Strategy' en tijdens de Top van Lissabon werd als doel gesteld het percentage 18-24-jarigen zonder diploma 'hoger secundair onderwijs' tegen 2010 te halveren. Het Memorandum Levenslang Leren vermeldt als doelstellingen zowel de 'employability' als het 'actieve burgerschap'.

Deelname aan onderwijs

De indicator INP2 over de onderwijsdeelname in Vlaanderen is internationaal vergelijkbaar en volgt de OESO-methodologie: het aantal leerlingen van een bepaalde leeftijdsgroep wordt gedeeld door de populatie van diezelfde leeftijdsgroep. De indicator heeft betrekking op het *schooljaar 1997-1998*.

Voor de Vlaamse 'coverage' van deze tabellen verwijzen we naar de indicatorenpublicatie zelf (p. 49 en p. 53).

Wanneer men de participatiegraad naar leeftijd bekijkt, blijkt dat bijna iedereen in de leeftijdscategorie *5-14 jaar* in de Europese lidstaten aan het onderwijs deelneemt. Voor Vlaanderen werd een percentage van 96,2% schoollopende 5-14-jarigen berekend. Voor de *15-19-jarigen* bedraagt het percentage 86,1%. Op basis van onze leerplicht zou men hogere percentages verwachten. Wellicht speelt het feit dat de bevolking van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor 20% werd meegeteld in de Vlaamse bevolking hierin een aanzienlijke rol. Dat percentage is allicht een overschatting, waardoor de Vlaamse participatiegraad aan onderwijs dan weer onderschat wordt.¹ Voor de leeftijdscategorieën *20-29 jaar* en *30-39 jaar* scoort Vlaanderen in de buurt van het OESO-landengemiddelde: 19,5% van de 20-29-jarigen in Vlaanderen volgt onderwijs en 4,3% van de 30-39-jarigen t.o.v. 20,4% resp. 4,4% in het OESO-landengemiddelde.

Bekeken naar onderwijsniveau is de vrij *bogeparticipatie in de tweede en derde graad secundair onderwijs* heel positief omdat ook in internationaal opzicht het 'hogere secundair onderwijs' als een basiskwalificatie beschouwd wordt. Toch is die hoge deelname aan het secundair onderwijs niet te verwonderen aangezien in België een leerplicht tot 18 jaar geldt.

Deelname aan het buitengewoon en het geïntegreerd onderwijs

De voorbije jaren werden steeds meer leerlingen met speciale behoeften in het gewoon onderwijs geïntegreerd. Uit de gegevens blijkt dat er zich in de drie netten een *continue stijging* van het percentage GON-leerlingen (dit zijn leerlingen in het 'Geïntegreerd Onderwijs') t.o.v. het totaal aantal leerlingen in het gewoon basis- en secundair onderwijs heeft voorgedaan: van zo'n 0,06% à 0,08% in 1991-1992 naar 0,12% à 0,16% in 1999-2000. Niettemin blijven de aantallen nog altijd relatief klein. Ook het percentage leerlingen dat overstapt naar het buitengewoon onderwijs neemt nog steeds toe, wat verontrustend is omdat het kan wijzen op een toenemende dualisering.

Deelname aan het hoger onderwijs

De deelname aan het Vlaams hoger onderwijs, bekeken vanuit de *studieduurverwachting* van een 17-jarige, is in internationaal perspectief *gemiddeld* (2,4 jaar in Vlaanderen tegenover 2,3 jaar als OESO-landengemiddelde). Het gaat hier steeds om berekeningen voor het volledige hoger onderwijs (dus inclusief voortgezette opleidingen en doctoraat). Vlaanderen scoort hiermee in vergelijking met onze buurlanden beter dan Duitsland en Nederland, gelijk aan Denemarken en minder goed dan het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk. In de Europese Unie spant Finland de kroon met 3,8 jaar studieduurverwachting in het hoger onderwijs. De studieduurverwachting voor het hoger onderwijs is voor een 17-jarig meisje in Vlaanderen (2,5 jaar) langer dan voor een 17-jarige jongen (2,3 jaar). Daarmee volgt Vlaanderen het internationaal patroon. Van een dualisering tussen beide seksen is hier geen sprake.

Aangezien de noemer ook personen bevat die nooit aan het hoger onderwijs deelnemen, mag de indicator niet worden geïnterpreteerd als het gemiddeld aantal jaren dat een individuele student nodig heeft om hoger onderwijs te voltooien. Het is eerder een manier om te berekenen in hoeverre een leeftijdscohort aan hoger onderwijs deelneemt dan wel om het individu centraal te stellen.

Deelname aan het volwassenenonderwijs

Omtrent de deelname aan de permanente vorming georganiseerd door het departement Onderwijs blijkt dat 7,41% van de 15-64-jarige bevolking hieraan deelneemt (cijfers 1999-2000). Het gaat om de cursistenaantallen in het onderwijs voor sociale promotie, het Begeleid Individueel Studeren, de basiseducatie en het deeltijds kunstonderwijs samen ten opzichte van de 15-64-jarige bevolking in Vlaanderen.

De laatste jaren heeft zich een *stijging* van de deelname aan permanente vorming voorgedaan. Vrouwen participeren meer aan permanente vorming dan mannen. Dat geldt voor alle beschouwde schooljaren van de laatste 10 jaar. Tabel 1 bevat de cijfers voor 1999-2000: zo'n 9% van de 15-64-jarige Vlaamse vrouwen neemt deel aan een permanente vorming tegenover een kleine 6% van de 15-64-jarige mannen.

Tabel 1.

Participatie aan het OSP, het B.I.S., de basiseducatie en het DKO door 15-64-jarigen in Vlaanderen (1999-2000)

	M	V	M+V
OSP	3,67%	5,56%	4,61%
B.I.S.	1,09%	1,33%	1,20%
Basiseducatie	0,38%	0,58%	0,48%
DKO	0,73%	1,52%	1,12%

Noot 1: B.I.S.-gegevens voor 1999.

Noot 2: Voor OSP: traditioneel stelsel en modulair 2de semester.

Bron: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement Onderwijs

Doorstroming doorheen het basis-, het secundair en het hoger onderwijs

Uiteraard kunnen uit een beperkte beschrijving van enkele subindicatoren over de doorstroming doorheen het secundair onderwijs geen verregaande conclusies getrokken worden. Toch ontstaat op basis van het LOSO-onderzoek de indruk dat een zekere mate van *dualisering* onmiskenbaar is.² Wie start in het eerste leerjaar B, wie reeds vóór het secundair onderwijs vertraging opgelopen heeft en wie een jongen is, staat er minder goed voor.

Wanneer we de doorstroming van het secundair naar het hoger onderwijs *in internationaal perspectief* plaatsen, is de situatie *positiever*. De participatie van 17-20-jarigen in Vlaanderen aan onderwijs is één van de hoogste van de Europese Unie.

Voor de participatie aan het hoger onderwijs valt op: in Vlaanderen participeren respectievelijk 46% en 45% van de 19- en 20-jarigen aan het hoger onderwijs. Voor de 20-jarigen is dit percentage het hoogste van de Europese Unie. Uit gegevens van het panelonderzoek blijkt evenwel dat de sociale achtergrond van studenten nog steeds de studiekeuze en het behalen van een bepaald diploma mee bepaalt. Dat geldt zowel voor het secundair als voor het hoger onderwijs in Vlaanderen.

Diploma's in het onderwijs

In Vlaanderen behaalt 84% van de referentiepopulatie – in ons geval de 18-19-jarigen – een diploma of *getuigschrift secundair onderwijs*. Hiermee situeert Vlaanderen zich op de zevende plaats in de Europese Unie. Het OESO-landengemiddelde bedraagt 79%. Op Oostenrijk na, halen meisjes in alle Europese lidstaten gemakkelijker hun diploma hoger secundair onderwijs dan jongens. Indien het diploma of getuigschrift secundair onderwijs als een soort van basiskwalificatie gezien wordt, dan 'scoort' het Vlaamse onderwijssysteem dus meer dan behoorlijk. Dit is gunstig met het oog op de realisatie van de operationele doelstelling over het verstrekken van stevige startkwalificaties aan schoolverlaters.

In het gewoon voltijds secundair onderwijs in Vlaanderen behalen in het ASO de meeste leerlingen een diploma. De laatste jaren treedt er een lichte daling van het percentage ASO-diploma's in het voordeel van de TSO-diploma's op.

Op basis van de afstudeerpercentages in het hoger onderwijs kan men zeggen dat de *jongste generatie*

Waar bestellen?

De publicatie is te verkrijgen aan de prijs van 450 BF bij:
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Cel Publicaties Onderwijs
Hendrik Consciencegebouw, gelijkvloers
Koning Albert II-laan 15
1210 Brussel
Tel.: 02/553.66.53 – Fax: 02/553.66.54
E-mail: onderwijspublicaties@vlaanderen.be
Website: www.ond.vlaanderen.be/publicaties/catalogus

Reacties en inlichtingen

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
afdeling Begroting en Gegevensbeheer Onderwijs
Hendrik Consciencegebouw
Toren 5B
Koning Albert II-laan 15
1210 Brussel
Tel. 02/553.95.46 – Fax 02/553.95.45
E-mail: begrotingengegevensbeheer@ond.vlaanderen.be

Vlaamse twintigers vrij hooggeschoold is, ook in internationaal perspectief. Dat is van belang met betrekking tot jobmogelijkheden, geletterdheid, culturele bagage e.d. van deze jonge mensen.

Liselotte Vandepierre
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap,
departement Onderwijs

Noten

1. Doordat de noemer (20% van de Brusselse 14- of 15-19-jarigen) waarschijnlijk overschat is, gaan er niet zoveel jongeren in deze leeftijdscategorie naar (Nederlandstalige) scholen. Dit is, naast het feit dat sommige leerlingen geen onderwijs volgen en dat huisonderwijs en privé- en internationale scholen niet in de cijfers opgenomen zijn, waarschijnlijk de belangrijkste reden dat de participatiegraad aan het onderwijs voor de jongeren tussen 6 en 18 jaar de 100% niet haalt.
2. LOSO staat voor Longitudinaal Onderzoek Secundair Onderwijs.